

VI. ШЕЛЕСТІВКИ.

Проривні.

18. Повітря, що виходить із легенів, може в роті прорвати ся, бо йому заступить дорогу якийсь мовний прилад; тоді повстають шелестівки проривні. Прорвати ся може повітря

- а) на губах: п, б — губні проривні шелестівки,
- б) „ зубах: т, д } зубні проривні ше-
- „ трохи далі: ть, дь } лестівки,
- в) „ задному піднебінні: к, г — заднепіднебінні проривні шелестівки.

При одних із них чути голос (б, д, дь, г) — це шелестівки проривні голосові (*дзвінки*), при других голосу не чути (п, т, ть, к) — це шелестівки проривні безголосі (*глухі*).

Протиснені.

19. Крім того, повітря може ще й протиснути ся крізь щілину на якомунебудь місці рота, й тоді витворюють ся протиснені шелестівки. І знов повітря може протиснути ся щілиною, що повстане

- а) межі спідніми губами й верхніми губами: ф, в — губні протиснені шелестівки,
- б) за губами: с, з
- „ „ трохи далі: зь, сь (кінчик язика догори) } зубні
- ш, ж (кінчик язика ввігнутий) } протиснені
- „ „ } шелестівки,
- в) між хребтом язика й піднебінням: х, й — заднепіднебінні протиснені шелестівки.

Як вимовляти с (сь), з (зь), то чути сичання, через те й ці шелестівки звуть ся ще й *сичні*; при ш, ж чути шипіт, через те їх називасмо *шипучими*.

І знов ф, с, сь, ш, х — це протиснені шелестівки безголосі (*глухі*); в, з, зь, ж, й — протиснені шелестівки голосові (*дзвінки*).

Плавкі.

20. Ще й може бути так, що повітря спокійно пливе, а тільки спиняєть ся на кінці язика за губами, при чому тріпотить цілий його кінець (р), або боки його (коло черенних зубів) тільки, тай то злегенька (л). Це шелестівки *плавкі*.

До них належить іще н, шелестівка, яка повстає так, що язик за губами спинює прохід повітря крізь рот, і воно виходить собі носом. Усі ці три шелестівки в українській мові голосові (*дзвінки*).